

Molnár Péter: Nyelvi és nemzetiségi konfliktusok a szlovák munkaerőpiacon

Felvezetés

Szlovákiai magyarként gyakran találkoztunk olyan (vélt vagy valós) cikkekkel, híresztelésekkel, hogy a szlovákok és a szlovákiai magyarok nem férnek meg egymás mellett, viszály van közöttük. Személy szerint mi még nem tapasztaltunk ilyet a bőrünkön, s még nem is találkoztunk olyan emberrel, akinek valamilyen hátránya adódott volna magyar nemzetiségéből, magyar anyanyelvűségéből. Éppen ezért határoztuk el, utána járunk, van-e alapja az ilyen híreszteléseknek, vagy csak a köztudatban élnek téves eszmeként a szlovák munkaerőpiacon?

A konfliktusokról általánosan

A konfliktus szó latin eredetű (confligere), jelentését tekintve összeütközést jelent. Már a latin szó magyar megfelelőjéből is kiérezhető, hogy nem az egyensúly, a harmónia állapotát tükrözi, hanem valakiknek, vagy valamiknek a szembenállását, súrlódását jelöli. Ha felidézzük múltbéli konfliktusainkat, bizony láthatjuk, hogy nem egy ok váltotta ki az összeset. A szakirodalom több olyan elméletet is tárgyal, amelyek a viszályok kiváltó okaival foglalkozik. Ezek közül Klein Sándor (2012: 514-515) Moore tipizálását mutatja be könyvében:

1. Kapcsolati konfliktusok, amelyeket erős érzelmek, téves észlelések, sztereotípiák, kommunikációs zavarok, és sorozatos negatív viselkedést okoznak.
2. Értékkonfliktusok, amelyek azon alapulnak, hogy a gondolatokat és viselkedéseket más kritériumok alapján ítélik meg a szereplők, az elérendő célokhoz eltérő értékek kapcsolódnak, és különböző a szereplők életfelfogása, vallása stb.
3. Strukturális konfliktusok, amelyek alapja a források egyenlőtlen elosztása, az egyenlőtlen kontrollálási lehetőségek, az egyenlőtlen hatalmi viszonyok, a földrajzi, fizikai, környezeti tényezők, amelyek gátolják a kooperációt, és az időhiány.
4. Információs eredetű konfliktusok, amelyek alapja az információhiány, a téves információk, a vélemények eltérése abban, hogy mi a fontos információ, az információ eltérő értelmezése, és az értékelés eltérő volta.

5. Érdekkonfliktusok, amelyek oka az egymással ténylegesen szemben álló vagy a szereplők felfogása szerint ellentétben álló érdekek.

Láthatjuk, rengeteg eredete lehet a viszályoknak, de vajon honnan tudjuk, hogy konfliktusba keveredtünk valakivel (vagy saját magunkkal), illetve hogyan zajlik le maga a konfliktus a kialakulásától kezdve a következményekig? Ezekre a kérdéseinkre megkaphatjuk a választ, ha fellapozzuk Bakacsi Gyula (2004:254-256) könyvét, amelyben a konfliktus kialakulásának folyamatát öt szakaszban írja le:

1. Megelőző helyzet – Minden konfliktusnak van valamilyen megelőző helyzete, előzménye, amely lehet pl. információhiány, nem megfelelő kommunikáció, eltérő érdekek, értékek, hiedelmek stb.
2. Konfliktus felismerése és átélése – Tényleges konfliktus akkor keletkezik, ha az egyik érintett félben tudatosul, hogy a számára fontos dologhoz a másik fél negatívan viszonyul. Ez az ún. észlelt konfliktus. Átélt konfliktusról beszél Bakacsi (2004) abban az esetben, ha a másik fél iránt negatív érzéssel, attitűddel van az ember.
3. A konfliktus kezelési módjának kialakítása – Miután a felek észlelték és át is élték a konfliktust, kialakítják azon stratégiáikat, amellyel a kialakult helyzetet szeretnék megoldani. Gyakran elkövetik azt a hibát, hogy nem veszik figyelembe, a másik fél is rendelkezik valamilyen stratégiával.
4. A konfliktus alatti tényleges viselkedés – Ebben a szakaszban a felek már nyíltan törekszenek a konfliktuskezelési stratégiájuk megvalósítására. Gyakran előfordul, hogy a tényleges magatartás eltér a tervezettől.
5. Következmények – A tényleges „összeütközés” után válik világossá, hogy egy konfliktust sikerült-e megoldani, illetve konstruktív vagy destruktív kimenetele volt-e a viszálynak.
6. Most már ismerjük, hogyan is megy végbe egy-egy konfliktus, a kezdetektől a következményekig. Az új ismeretünkkel több tudatosságot, humánusabb megoldásokat vihetünk életünkbe.

A nyelvi és nemzetiségi konfliktusokról

A nemzetek és nemzeti kisebbségek közötti összeütközések, viszályok nem új keletűek, nem a modern társadalom termékei, már több évszázaddal ezelőtt is meghatározták az emberek mindennapjait, gyakran véres háborúkat indítottak el. Sajnos, még mindig nem beszélhetünk múlt időben, mert századunkra is jellemző – kisebb nagyobb mennyiségben – az ellentétek jelenléte.

Több tudományterület is foglalkozik az emberek, illetve a nemzetek közötti konfliktusokkal, s közülük is a szociálpszichológia, azaz a társadalom-lélektan a legmélyebben. A társadalomtudósokat már régóta foglalkoztatja, hogy miért alakulnak ki ellentétek az egyes emberek, embercsoportok között, s hogyan lehetne azokat megelőzni, feloldani. A különböző vizsgálatok, kísérletek során olyan szociálpszichológiai tényezőkre bukkantak a szakemberek, mint pl. az attitűd, sztereotípiák, előítéletek stb. Mivel ezeket a szocializáció során sajátítja el az ember, s nagy szerepet játszanak a konfliktusok kialakulásában, érdemes közelebbről is megvizsgálnunk őket.

„Az attitűd a társadalom-lélektan egyik kulcsfogalma, melyet először az amerikai Thomas és a lengyel Znaniecki használt.” - írja Szabó István (1998: 25) tankönyvében, majd így definiálja az

attitűd fogalmát: „...valamely személlyel, emberek csoportjával, tárgyakkal, jelenségekkel, szituációkkal kapcsolatos értékelő beállítódás; olyan viszonyítási (vonatkozási) keret, aminek alapján az egyén véleményt alkot, viselkedik, értékeli.”. A meghatározásból jól látható, hogy mennyire befolyásolják cselekedeteinket az attitűdjeink, ezért javasolt tudatosítani őket, s objektívan megvizsgálni azok realitását.

A másik fontos fogalom, a sztereotípa nagyon közel áll az attitűdhez. „A „sztereotípa” kifejezés eredetileg Walter Lippmanntól származik, aki a „fejünkben lévő képekről” beszélve leegyszerűsített, egyoldalú és sematikus képekre gondolt, melyek segítségével képesek vagyunk az adott kultúra értékelő és tipizáló előfeltevéseinek megfelelő rendet vetíteni környezetünkbe.” – írja Csepeli (1997: 475) könyvében. Vajon a mi fejünkben hányféle leegyszerűsített „kép” létezik a minket körülvevő világról? Érdemes lenne egy pillanatra megállni – még ha ilyen felgyorsult világban is élünk – s elgondolkozni a fejünkben kavargó leegyszerűsített gondolatok, képek valódiságáról.

A fentebb ismertetett két fogalomhoz szorosan kapcsolódik az előítélet. Mindannyian alkotunk – tapasztalataink alapján – ítéleteket önmagunkról, másokról, tárgyakról, emberekről, csoportokról; ezek lehetnek pozitív vagy negatív ítéletek, valóság vagy valósnak véltek. Gyakran esünk abba a hibába, hogy ítéletek helyett előítéleteket alkotunk, ugyanis ha tapasztalatok hiányában, ténszerűen meg nem alapozott módon mondunk valamiről véleményt, előítéleteket alkotunk. Ilyen esetekben nem csak annak a valószínűsége áll fenn, hogy konfliktusokat gerjesztünk, hanem elveszünk magunktól annak a lehetőségét, hogy megismerjük az emberek, dolgok valódi oldalát.

Gyakran okoz feszültséget, konfliktust, ha nem értjük egymás nyelvét, nem tudunk „szót érteni” egymással, vagy harc folyik a hivatalos nyelv kijelölése során. Sajnos, nem mentes ezek alól a problémák alól Szlovákia sem.

A szlovákiai magyarság és Dél-Szlovákia munkaerő-piac

A Szlovák Statisztikai Hivatal adatai szerint a 2011-es népszámláláskor 458 467 szlovák állampolgár vallotta magát magyar nemzetiségűnek. A szlovákiai magyar kisebbség több mint 99%-a a határ mentén (magyar-szlovák) elterülő járásokban él, közülük is legtöbben a Dunaszerdahelyi, illetve a Komáromi járásban. Sajnos, évről évre csökken azon szlovák állampolgároknak a száma, akik magyar nemzetiségűnek vallják magukat.

Az utóbbi években nagy visszhangot váltott ki az előregedő társadalom jelensége. Sajnos, ez a jelenség a szlovákiai magyar lakosság körében is jelen van, Lelkes Gábor (2008:79-89.) többek közt erről is ír könyvében. A szerző megemlíti, hogy 1000 fő szlovákiai magyar nemzetiségű lakosra 89 fő 10 éven aluli gyermek, 1000 fő szlovákiai magyar nemzetiségű lakosra 97 fő 70 év feletti felnőtt jut. Ha folytatódik ez a tendencia, s nem sikerül valamilyen megoldást találni erre a helyzetre, nagy problémák, nehézségek elé fognak nézni a Szlovákiában élő magyar kisebbség tagjai. Nem csak gazdaságilag jelent veszélyt ez a jelenség, hanem a nemzeti megmaradásra is. További problémát jelent a szlovákiai magyarság képzettségi szintje, Lelkes (2008) rámutatott arra, hogy az előbb említett kisebbség legmagasabb iskolai végzettsége jóval alulmarad az országos átlagnál.

Ahogy Magyarország keleti és nyugati országrészei között nagy különbségek mutatkoznak, úgy Szlovákia keleti és nyugati országrészei között is. Ahogy egyre keletebbre haladunk a magyar-szlovák határ mentén, egyre több munkanélkülivel, gazdaságilag elmaradottabb kerületekkel,

járásokkal találkozunk.

Az egyes régiók munkaerő-piaci különbségeit és jellegzetességeit Renczés Ágoston (2010:31-42) tanulmánya alapján mutatjuk be:

1. Pozsony vonzáskörzete és Délnyugat-Szlovákia – a Szenci, Dunaszerdahelyi, Galántai és Vágsellyei járás – A szakemberek szerint Pozsony és környéke a legdinamikusabban fejlődő régiók közé tartozik. A szomszédos járásokból – a jó tömegközlekedésnek, valamint a külföldi beruházások teremtette munkaerőigénynek köszönhetően – sokan bejárnak Pozsonyba dolgozni, akár napi több órás utazás árán is. A Nagyszombatban lévő PSA Peugeot Citroën és a Galántán lévő Samsung gyárak is nagy mértékben hozzájárulnak a foglalkoztatottság növeléséhez.
2. Komárom, Párkány és Léva környéke – Ennek a régiónak a fejlettségi szintje már alább marad valamelyest a fentebb tárgyalt régiótól. Az itt élő munkavállalók nagy része a határ másik oldalán, a Komárom-Esztergom Megyében elhelyezkedő ipari parkokban helyezkedett el. A megnövekedett foglalkoztatottság megemelte a fogyasztási keresletet, ám a változás nem volt olyan látványos, mint a délnyugati régióban.
3. Ipolyságtól keletre – A magyarok lakta járások közül az Ipolyságtól keletre elterülő a legelmaradottabbak, itt a legmagasabb a munkanélküliség. Mindez köszönhető a külföldi befektetések hiányának, a szakképzetlenségnek, nem megfelelő infrastruktúrának.

Előfordul, hogy az államhatár mentén lakó személyek a határ másik oldalán, a szomszédos országban vállalnak munkát. Gyakran teszik ezt azért, mert pl. hazájukban nem találtak megfelelő munkát, a másik országban lévő munkahely magasabb bérezést, jobb munkafeltételeket kínál. Sok esetben a nyelv sem gond, ugyanis nem mindig feltétel a munkavállaló nyelvtudása.

A magyar-szlovák határon átívelő ingázással Hardi Tamás és Lampl Zsuzsanna (2008:109-126) foglalkoznak tanulmányukban. Leírják, hogy a napi ingázások története egészen a szocializmus éveibe, az 1970-es évekig nyúlik vissza. Már ekkor is vállaltak (cseh)szlovák állampolgárok Magyarországon munkát, és fordítva. A rendszerváltozás után, s főleg a 2004-es EU csatlakozás óta egyre többen vállaltak Magyarországon munkát. Ez köszönhető volt a szlovák oldalon lévő magasabb munkanélküliségnek és a magyar oldalon elterülő ipari parkok jelenlétének. A világgazdasági válság sajnos mind két állam gazdaságát erősen megérintette, ezért csökkent a Szlovákiából Magyarországra ingázók száma.

Empirikus kutatás

Empirikus kutatásunk során a kérdőíves módszert használtuk, s a Szlovákiában élő magyarokat céloztuk meg. A vizsgálatunk célja az volt, hogy az alábbi három hipotézis megerősítést vagy cáfolatot nyerjen:

- H1: Feltételezzük, hogy a szlovákiai magyar munkavállalók szívesebben jelentkeznek a magyar nyelven megírt álláshirdetésekre, mint a szlovák nyelvűekre.

- H2: Feltételezzük, hogy a külföldön dolgozó szlovákiai magyar munkavállalók inkább anyagi okokból (magasabb fizetés, jobb munkafeltételek) mentek más országokba dolgozni, mintsem nyelvi/nemzetiségi okok miatt.
- H3: Feltételezzük, hogy a magyar és a szlovák nemzetiségű munkatársak közötti esetleges konfliktusok/félreértések inkább a szlovák nyelv nem megfelelő ismeretéből erednek, mintsem a nemzeti előítéletekből.

A kérdőíveket 2013. október 15-től október 28-ig lehetett kitölteni. Ez idő alatt 104-en tiszteltek meg minket véleményük megosztásával, férfiak, nők, fiatalabbak, idősebbek egyaránt. A pontos demográfiai adatokat lentebb ismertetjük.

A kérdőív elkészítésénél a hipotéziseinket vettük alapul; igyekeztünk úgy megszerkeszteni, hogy minél pontosabban és hűen tükrözzék vissza a megkérdezettek véleményét. Mivel számbelileg sok, területileg pedig nagy részben élnek Szlovákiában magyarok, ezért úgy döntöttünk, elektronikus formában töltetjük ki a kérdőíveket. Ebben a munkában a Google Docs volt segítségünkre, általa könnyen meg tudtuk osztani a saját szerkesztésű űrlapunkat.

A vizsgált minta demográfiai jellemzői

Kutatásunk során igyekeztünk mindkét nem képviselőit és minden korosztályt megszólítani. A 104 kitöltőből 86 (83%) személy nő, míg 18 (17%) férfi volt. A lakosság nemi arányát tekintve nem meglepő, hogy a női válaszadók vannak többségben, bár nem ekkora különbségre számítottunk. A mintámban szereplő személyek életkorát nagyon vegyes, a legfiatalabb válaszadónk 19, míg a legidősebb 67 éves, átlagéletkoruk 40, 46 év.

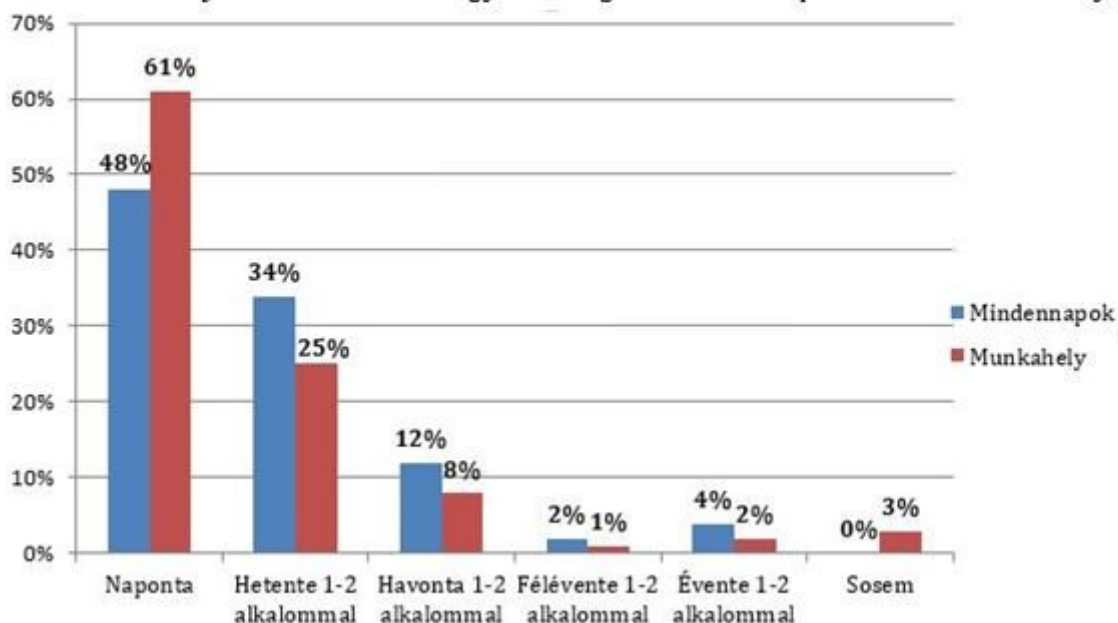
A legmagasabb iskolai végzettséget vizsgálva (1. ábra) megállapítható, hogy a válaszadók többsége (66%) felsőfokú végzettséggel rendelkezik, utánuk következnek a szakközépiskolát végzettek (24%), a posztgraduális képzésben résztvevők (6%), majd a szakiskolát (3%) és alapiskolát végzettek (1%). A hipotéziseink kiértékelésénél figyelembe kell vennünk majd az előbb ismertetett adatokat, ugyanis a kérdésekre érkezett válaszok nagy többsége felsőfokú végzettséggel rendelkező szlovákiai magyar lakosoktól érkezett, így az ő csoportjukra kell vonatkoztatnunk.

1. ábra: Legmagasabb iskolai végzettség

Mivel a válaszadóink többsége felsőfokú végzettséggel rendelkezik, nem meglepő, hogy a mintában szereplő személyek zöme (76%) szellemi munkát végez, illetve végzett. A csak fizikai (7%), illetve mindkét típusú munkát végzők/végzetek (17%) aránya már kisebb volt. Az iskolázottságot és a munkavégzés típusát tekintve talán nem meglepő, hogy a válaszadók fele anyanyelvi szinten beszélni a szlovák nyelvet; a másik fele (46%) érti, beszéli is, csak kicsit helytelenül; 3% kicsit érti, de alig beszél; 1% pedig érti, nem meri használni. Ha az államnyelv használatának gyakoriságát nézzük a mindennapi és a munkahelyi közegben a 2. ábrán, láthatjuk, hogy - mindkét esetben - a nagy többség naponta, illetve heti 1-2 alkalommal beszél szlovákul. Ez az arány, a nyelv ismeretének szintjét figyelembe véve, reálisnak mondható.

2. ábra: Szlovák nyelv használatának gyakorisága a mindennapokban és a munkahelyen

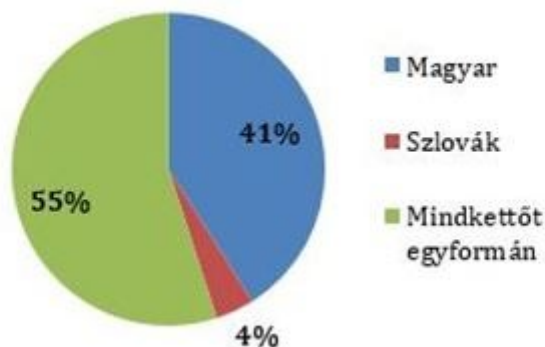
Magyar vagy szlovák nyelvű álláshirdetések?

Ahogy az az első hipotézisünkéből is kiolvasható, azt feltételezzük, hogy a szlovákiai magyar munkavállalók szívesebben jelentkeznek a magyarul megírt álláshirdetésekre, mint a szlovákra. Ezen feltételezésünket két kérdéssel vizsgáltuk:

1. Álláshirdetéseket böngészve a magyar vagy a szlovák nyelvűeket részesíti előnyben?
2. Fontos Önnek, hogy egy álláshirdetés magyar nyelven is megjelenjen?

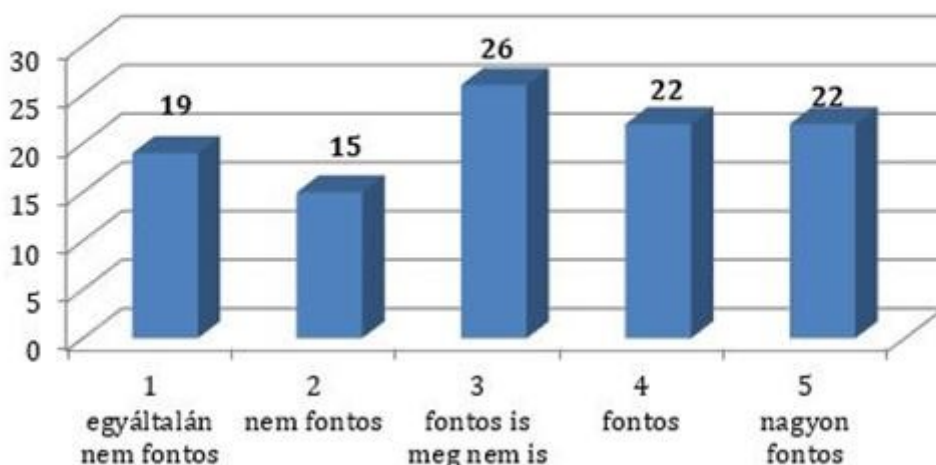
A válaszokból kiderült, hogy az általunk megkérdezett személyek többsége mind a szlovák, mind pedig a magyar nyelvű álláshirdetéseket egyaránt előnyben részesíti. Az első kérdésnél bár sokan választották a magyar nyelvű (41%) hirdetéseket a szlovákkal (4%) szemben, a legtöbben (55%) mégis mind a kettőt egyformán előnyben részesítik (3. ábra). A szlovák nyelvismeretet figyelembe véve ez az eredmény nem okoz meglepetést, aki az államnyelvet is jól beszéli, gond nélkül tud böngészni a szlovákul megjelent állásajánlatok között is. A másik magyarázó ok az lehet, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben nem engedheti meg magának azt az ember, hogy csak a számára szimpatikus nyelven megjelent hirdetéseket vegye figyelembe.

3. ábra: Az álláshirdetés nyelvének preferálása

A második kérdésnél egy ötfokozatú skálán (1 = egyáltalán nem fontos, 5 = nagyon fontos) lehetett jelezni, hogy mennyire fontos az egyén számára egy álláshirdetés magyar nyelven való megjelenése. A 4. ábrán látható, hogy szinte majdnem egyforma az eloszlás az öt fokozat között, a legtöbb (25 személy) a harmas fokozatot (fontos is meg nem is) választották. Ha átlagoljuk az eredményeket, 3,12 jön ki, ami visszatükrözi a többség választását.

4. ábra: Az álláshirdetés magyar nyelven való megjelenésének fontossága

Mivel az általunk vizsgált csoport szlovák nyelv tudása magas szintű, így a hipotézisünket a következő módon beigazoltuk látjuk: *Azon szlovákiai magyar munkavállalók, akik magas szinten beszélik a szlovák nyelvet, állásajánlatokat böngészve mind a magyar, mind a szlovák nyelvű hirdetések egyaránt előnyben részesítik.*

Munkavállalás külföldön

Feltételezésünk szerint a külföldön munkát vállaló szlovákiai magyarok nem nyelvi/nemzetiségi okok miatt hagyják el Szlovákia munkaerő-piacát, inkább a jobb munkafeltételek és a magasabb fizetés céljából. Ezen hipotézisünket három kérdéssel vizsgáltuk:

1. Ön szerint mi lehet annak az oka, hogy a szlovákiai magyar munkavállalók külföldre mennek dolgozni?

2. Ismer olyan szlovákiai magyar munkavállalót, aki túlnyomórészt azért ment külföldre dolgozni, mert a szlovákiai munkaerőpiacon a magyar nemzetisége miatt nem talált munkát?
3. Ismer olyan szlovákiai magyar munkavállalót, aki túlnyomórészt azért ment külföldre dolgozni, mert nem megfelelően beszéli a szlovák nyelvet?

Az első kérdésnél a következő válaszlehetőségek közül lehetett választani: jobb munkalehetőség, magasabb fizetés, a szlovák nyelv nem megfelelő ismerete, nemzetiségi konfliktusok, egyéb. A megkérdezettek úgy gondolják (5. ábra), hogy a külföldi munkavállalásban a legnagyobb szerepet a magasabb fizetés (59%), illetve a jobb munkalehetőség (27%) játssza. Kevés „szavazat” érkezett a szlovák nyelv nem megfelelő ismeretére (10%) és a nemzetiségi konfliktusokra (4%).

5. ábra: A külföldi munkavállalás oka

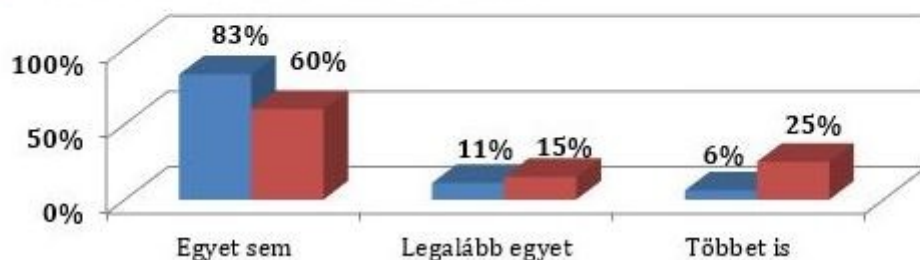

A 6. ábra szemlélteti a második, illetve harmadik kérdésre adott válaszokat. A diagramokról jól leolvasható, hogy a válaszadók többsége (83%) nem ismer egy olyan embert sem, aki a magyar nemzetiségéből fakadó vélt vagy valós hátrányai miatt ment volna külföldre dolgozni. A megkérdezettek több mint a fele (60%) nem ismer egy olyan személyt sem, akinek külföldi munkavállalásánál a szlovák nyelv nem megfelelő ismerete dominált volna.

6. ábra: Munkavállalás külföldön: nyelvi vagy nemzetiségi okok?

Ismer olyan szlovákiai magyar munkavállalót, aki azért ment külföldre dolgozni, mert...

- ... a szlovákiai munkaerőpiacon a magyar nemzetisége miatt nem talált munkát?
- ...nem megfelelően beszéli a szlovák nyelvet?

Összességében elmondható hogy az általunk megkérdezett emberek szerint a szlovákiai magyarság a magasabb fizetés és a jobb munkalehetőség reményében vállal külföldön munkát. A válaszadók nagy többsége nem ismer egy olyan embert sem, aki magyar nemzetisége vagy az államnyelv nem megfelelő ismerete miatt ment volna más országba dolgozni. Mindezek ismeretében a második hipotézisünket, melyben feltételezzük, hogy *a külföldön munkát vállaló szlovákiai magyarok nem nyelvi/nemzetiségi okok miatt hagyják el Szlovákia munkaerő-piacát, inkább a jobb munkafeltételek és a magasabb fizetés céljából*, beigazoltnak látjuk.

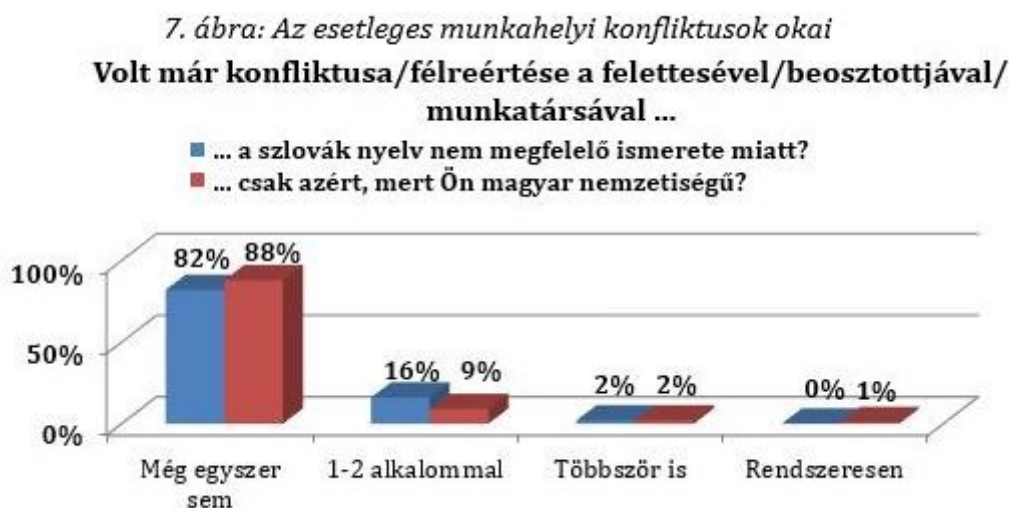
Konfliktusok, félreértések: hiányos nyelvismeret vagy előítélet?

Minden munkahelyen előfordulnak kisebb nagyobb nézeteltérések, konfliktusok. Gyakran előfordul, hogy ezen összeütközéseket a nem megfelelő kommunikáció idézi elő. Úgy gondoljuk, hogy a magyar és a szlovák nemzetiségű munkatársak közötti esetleges konfliktusok/félreértések is inkább a szlovák nyelv nem megfelelő ismeretéből erednek, mintsem a nemzeti előítéletekből. Ezen feltevésünket két kérdéssel vizsgáltuk:

1. Volt már konfliktusa/félreértése a felettesével/beosztottjával/munkatársával a szlovák nyelv nem megfelelő ismerete miatt?
2. Volt már konfliktusa/félreértése a felettesével/beosztottjával/munkatársával csak azért, mert Ön magyar nemzetiségű?

A 7. ábra szemlélteti a két kérdésre adott válaszokat. A válaszadók több mint háromnegyedének (82%) még egyszer sem volt konfliktusa a felettesével/beosztottjával/munkatársával a szlovák nyelv nem megfelelő ismerete miatt; páran (16%) jelölték be azt, hogy párszor már megesett velük; kettőnél (2%) pedig többször is előfordult már. Úgy gondoljuk, ezek nagyon jó arányok, s tükrözik azt, hogy érdemes elsajátítania a szlovákiai magyarságnak az államnyelvet. Nem csak egy idegen nyelv ismeretével lesznek gazdagabbak, de még a munkahelyükön is jobban helyt állhatnak.

A második kérdésre is pozitív kicsengésű válaszok érkeztek. A megkérdezettek több mint háromnegyedének még egyszer sem volt összeütközése nemzetisége miatt a munkahelyén. Kilenc válaszoló (9%) úgy nyilatkozott, hogy nekik már volt párszor viszályuk a magyar nemzetiségük miatt; hárman (2%) többször is, egy (1%) pedig rendszeresen konfrontálódik etnikai hovatartozása miatt. A válaszokat látván elmondható, hogy a nagy többség nem érzi magát elnyomva vagy megkülönböztetve magyar nemzetisége miatt.

Összegzésként elmondhatjuk, hogy a fentebb ismertetett két kérdésre pozitív válaszok érkeztek. Biztató az a tény, hogy a kutatásunkban részt vevők nagy többségének nem volt konfliktusa a magyar származása miatt, sem pedig a szlovák nyelv esetleges nem megfelelő használata miatt. A harmadik hipotézisünket, melyben feltételezzük, hogy a magyar és a szlovák nemzetiségű munkatársak közötti esetleges konfliktusok/félreértések inkább a szlovák nyelv nem megfelelő

ismeretéből erednek, mintsem a nemzeti előítéletekből, beigazoltnak látjuk.

Záró gondolatok

Bár az empirikus kutatásunk nem reprezentatív, a témával foglalkozó szakirodalmakból és a felmérésünkből arra következtethetünk, hogy magyar és szlovák, két nemzet békésen meg tud egymás mellett lenni. Ha mindenféle előítéletet félretéve, egymás kultúráját, nyelvét megismerve merünk egymáshoz közelíteni, a konfliktusok helyébe jó barátságok, partneri viszonyok léphetnek. Mindehhez egyfajta paradigmaváltás szükséges: Tudatosítanunk kell, hogy a mi kultúránkon, nemzetünkön, nyelvünkön kívül léteznek más, a miénktől eltérő kultúrák, nemzetek, nyelvek, amelyek ugyan olyan értékkel bírnak, mint a miénk.

Javasoljuk, hogy a Szlovákiában tevékenykedő magyar és szlovák kulturális intézmények működjenek együtt, legyenek egymás partnerei. Közös munkával, különböző kulturális rendezvények szervezésével segítsék elő a két nemzet közötti kulturális különbségek áthidalását, a meglévő előítéletek és sztereotípiák ledöntését. Ehhez mindenképp szükség van a politikai élet szereplőinek támogatására is.

Fontosnak tartjuk és szorgalmazzuk a magyar és szlovák tannyelvű oktatási intézmények közötti testvériskolai kapcsolatok kialakítását, elmélyítését, közös kirándulások, programok szervezését.

A szlovák munkaerőpiacon való boldogulás egyik alapfeltétele az államnyelv megfelelő szintű ismerete. Javasoljuk a szlovák munkaügyi hivataloknak, hogy a magyar nemzetiségű álláskeresőknél biztosítsanak olyan szlovák nyelvi tanfolyamokat, amelyek segítik az államnyelv minél hatékonyabb elsajátítását.

Felhasznált irodalom:

- Bakacsi Gyula (2004): *Szervezeti magatartás és vezetés*. Aula Kiadó, Budapest
- Csepeli György (1997): *Szociálpszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest
- Hardi Tamás – Lampl Zsuzsanna (2008): Határon átnyúló ingázás a szlovák-magyar határtérségben. *Tér és Társadalom*, 22. évf. 3. szám, 109-126. p.
- Klein Sándor (2012): *Vezetés- és szervezetszichológia*. Edge 2000 Kiadó, Budapest
- Lelkes Gábor (2008): *Régiók és gazdaság. Magyarok Szlovákiában V.*, Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja
- Renczés Ágoston (2010): *A szlovák gazdaság és Dél-Szlovákia magyarlakta vidékeinek fejlődése az EU-csatlakozás óta*. EÖKIK, Budapest
- Szabó István (1998): *Bevezetés a szociálpszichológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest